

1. Signalen die onder de radar blijven:

De opvatting van 'gesloten groepen' dient zeer breed te zijn: het grootste aantal dwingende gesloten groepen bestaat uit relaties en gezinnen in al hun verschijningsvormen. En verder: alle groepsverbanden waarin misstanden plaatsvinden, van sportclubs tot motorclubs, van 'behandelcentra' tot criminele netwerken en van 'onderwijsinstituten' tot 'stichtingen tegen mensenhandel'.

Tot de sluiting op 31 december 2019 kon Sektesignaal signalen verzamelen en omzetten in gevraagd en ongevraagd advies. Sinds 1 januari 2020 heeft Nederland geen onafhankelijk verzamelpunt meer. De signalen die daardoor onder de radar blijven betreffen:

- Discriminatie en seksueel geweld, zowel tegen volwassenen als tegen kinderen van elke leeftijd en gender.
- Arbeidsuitbuiting: leden worden - vaak ook vanaf zeer jonge leeftijd, waardoor het ook om kinderarbeid gaat - aan het werk gezet in allerlei soorten 'vrijwilligers' en 'therapeutische' activiteiten.
- Rekrutering van 'cliënten' en 'patiënten' voor -meestal onbetaald- werk als 'ervaringsdeskundige' onder allerlei namen. Werving van vooral jonge mensen en ambitieuze mensen in MLM-activiteiten, 'community-building' en koppelverkoop-praktijken waarop nog altijd te weinig toezicht is, met desastreuze gevolgen voor hun sociale netwerken, hun gezondheid en hun financiële (start-)positie in de maatschappij.
- Ontduiken van extern toezicht op (organisatie-)activiteiten door verhuizing/verplaatsing (naar ander land): er vinden vaak verhuizingen plaats, ook over de grens, van leden, groepen leden, kinderen, of hele groeperingen, inclusief bedrijfsnaamverandering en naamsveranderingen van individuen, om te ontkomen aan toezicht van autoriteiten op producten, diensten en activiteiten, betalingen, procedures en/of om minderjarigen aan (ouderlijk) toezicht te onttrekken.
- Vrijheidsberoving: er is vaak sprake van het tegengaan van bewegingsvrijheid en van beperking van autonomie en zelfbeschikking. Letterlijke opsluiting, chantage, gijzeling door het vasthouden van kinderen/geliefden, inname van papieren, bankpassen, identiteitsbewijzen, diploma's enz.
- Financiële uitbuiting, oplichting, enz doordat de leden worden overgehaald/onder druk gezet om hun bezittingen, hun hypotheek, hun woning, hun pensioentegoeden allemaal te schenken / in te zetten voor de groepering. Of ze worden ingezet als 'katvangers' voor onroerend goed transacties.
- Gezondheidsschade en educatieve verwaarlozing: leden worden vaak weggehouden bij regulier onderwijs en de reguliere GGZ en lichamelijke gezondheidszorg, hen worden pseudo-onderwijs, pseudodiagnoses en pseudobehandelingen aangemeten en echte medicijnen onthouden, met vaak zeer veel gezondheidsschade of zelfs de dood tot gevolg.
- Naast de slachtoffers die nergens terecht kunnen zijn er grote aantallen naasten die hulp zoeken om hun dierbare 'binnenboord' te houden of het contact niet te verliezen. Ook zij lijden grote schade op financieel-, sociaal- en gezondheidsgebied.

Daarnaast zijn er gesloten groepen die actief proberen derden of organisaties schade toe te brengen, of die actief proberen ambtenaren, externe professionals en organisaties in te zuigen in netwerkcorruptie.

2. Waarom de huidige aanpak tekort schiet:

Er is momenteel geen sprake van een aanpak. Ik krijg als GZ-psycholoog mails, appjes en voicemail berichten van veel verschillende mensen die proberen om ergens een voet aan de grond te krijgen. Dierbaren die hun familielid in een pseudobehandeling beschadigd zien worden, overheidsmedewerkers die zich afvragen of ze niets in hun gemeente kunnen doen, families die hartverscheurende gedocumenteerde misstanden niet bij justitie voor het voetlicht weten te brengen.

Om aan misstanden op deze grote en kleine schaal het hoofd te bieden is nodig:

- een neutrale op onze grondwettelijke principes gebaseerde- organisatie nodig waar mensen informatie kunnen halen en brengen en van waaruit gevraagde en ongevraagde adviezen kunnen worden gegeven betreffende misstanden en de mogelijke aanpak daarvan
- een bepaalde toetsende en controlerende instantie/procedure zodat transparantie en het hoog houden van onze grondwettelijke waarden gegarandeerd blijven.

- Daarnaast is veel meer onderwijs en voorlichting nodig voor burgers maar ook voor beroepen welke zich bezighouden met signalering en handhaving.

3. Belemmeringen in de praktijk:

Er is geen informatiepunt waar bekende misstanden zijn gedocumenteerd en becijferd. Er is geen adviespunt waar burgers of professionals advies kunnen krijgen wat te doen. Er is geen informatiepunt waar de wetgevende macht zich kan laten informeren over misstanden en misleidende handelspraktijken die structureel blijven terugkomen in de samenleving en die aandacht behoeven op bestuurlijk niveau. Er ontbreekt (vooralsnog) wetgeving betreffende allerlei soorten diffuse misstanden die we tegenwoordig onder andere vatten onder de term 'dwingende controle'. Tevens ontbreekt het vrijwel volledig aan toezicht en/of controlerende procedures die gericht zijn tegen infiltratie van ideologische groepen in neutraal bedoelde overheden en of dienstverlenende organisaties. Dit uit zich onder andere in scheefgroei en gebrek aan controlemechanismen betreffende publiek-private samenwerkingsverbanden. Dit belemmert de mogelijkheden voor vervolging op diverse gebieden aanzienlijk.

Twee voorbeelden in het buitenland waar dit beter geregeld is: Het IACSSO in België is een informatiepunt waar zeer veel transparante en vrij toegankelijke informatie wordt gebracht en gehaald zonder dat men daarbij verplicht is privé informatie prijs te geven in de vorm van een 'melding'. Miviludes in Frankrijk is een instantie welke daarnaast ook bepaalde onderzoeksactiviteiten ontplooit. De Franse wetgeving bevat net als bepaalde wetten in het VK duidelijke bepalingen die deze activiteiten mede aansturen en reguleren.

4. Slachtoffers kunnen beter worden beschermd:

Leid een laag van deskundigen op in de beroepen waarop slachtoffers moeten kunnen rekenen. Overheden, inspecties, zorgleveranciers van alle soorten, banken, handhavers, politie en justitie, enz.

Waak daarbij voor pseudodeskundigen, netwerkcorruptie en misleidende of agressieve handelspraktijken. Regel een informatiepunt waar mensen op al deze gebieden met goed onderlegde professionals in gesprek kunnen zonder verplicht te zijn hun gegevens prijs te geven in de vorm van een 'melding'. Voorkom daarbij verwijzingen naar pseudodienstverlening/pseudohulpverlening. Stap af van beschikkingsvrij werken bij de gemeentelijke toegang en wijkteams (Awb), bescherm patiëntenrechten (WGBO) en borg de toegang tot tuchtrecht voor personen die cliënt willen worden van een behandelaar. Zorg voor rechtsbescherming-by-design, dataminimalisatie, privacy-by-design en NEN-certificering. Een recent voorbeeld dat wel goed is gegaan: De nieuwe wet tegen conversiehandelingen is een verbetering ten bate van slachtoffers.

5) Welke lessen kunnen worden geleerd uit de aanpak in andere landen?

In België het IACSSO, in Frankrijk Miviludes en de wet About- Picard, in het VK zijn diverse vormen van wetgeving omtrent dwingende controle, onder andere in Schotland, waaruit inmiddels interessante onderzoeksresultaten zijn voortgekomen. Daarnaast heeft Duitsland bijvoorbeeld specifieke wetgeving betreffende het verbieden van ongrondwettelijke organisaties of verenigingen.

6) Is aanvullende wet- en regelgeving noodzakelijk?

Ja. Het zou al enorm schelen als er in alle instituties waarvan we weten dat ze met slachtoffers te maken krijgen (Van inspecties tot behandelaren en van beleidsambtenaren tot en met opsporings- en handhavingsfunctionarissen, zie de genoemde probleemgebieden onder vraag 1) een expliciete taak en verplichting zou zijn om slachtoffers -na hun geïnformeerde toestemming- te helpen en/of tot onderzoek over te gaan.

Daarnaast is het beleidsmatig beschamend dat we niet een instituut hebben, hoe klein ook, dat als taak heeft om zicht te behouden en te scheppen op wat er gaande is in de maatschappij. Gewoon, de feiten en de cijfers zo goed mogelijk verzamelen. We zijn in Europa op dit gebied misschien wel het traagste paard van de stal.